

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

חג סוכות תשפ"א י"א יוני 420

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: בשבעת ימי חג סוכות יכול להשיג עבודת ה' של מאה שנה

ישראל, שהוא שעת רצון, ולא של מצרים שהוא כמה דקות לאחר חצות לילה שבארץ ישראל. אי-לכך, לא היה משה רבינו יכול להשתמש בכינור בשביל לכוון את השעה, כי הכינור היה מכוון שעת חצות במצרים, אך לא שעת חצות של ארץ ישראל, שהיא עיקר שעת הרצון של חצות לילה. (בזה ביאר למה הקב"ה אמר 'בחצות' ומשה שינה לומר 'כחצות', כי במצרים באמת לא היה זה בחצות ממש, אלא סמוך לחצות.)

על דרך זו מבואר גם בספר מור וקציעה (או"ח סימן א'): והנה יקשה מאד, כי הלא אין עת ורגע בכל כ"ד שעות היום שסובב הגלגל היקף אחד, שלא יהא חצות לילה באיזה מקום, ויתחלף לפי מצב המקומות והמדינות בכדור הארץ לארכו, כמו שנודע היום הזה גלוי לכל רואי השמש, באופן שאי אפשר להכחיש עגולת הכדור וסיבוב הגרמים השמימיים, גם הזוהר עצמו מודה בזה. אם כן, במה יודע שעת החצות האמתית, ואיך ובמה יבדל רגע אחד מחבירו בבחינה זו? ... וכל ישראל פזורי הגולה, אין חצות לילה אחד להם? לכן לא מצאתי מקום בשכלי להכיל דבר זה, אם לא עלפי מה שכתב הכוזרי (סימן יח) ששבתות ה' ומועדי ה' תלויים בנחלת ה' שהיא העיקר, אם כן מה שעושים תיקון חצות בשאר מקומות בחו"ל אינו רק זיכרון בעלמא, על דרך "אם אשכחך ירושלים", ו"ציון היא דורש אין לה" – מכלל דבעי דרישה.

לדעת רבי יעקב עמדין (וכן כתב ב'מור וקציעה' סימן שמ"ד לענין התחלפות הימים), עיקר קביעת הזמנים תלויה בזמני ארץ ישראל, ולכן זמן של 'עת רצון' לענין תיקון חצות נקבע דווקא לפי חצות הלילה של ארץ ישראל, ומה שנוהגים לערוך 'תיקון חצות' בחוץ לארץ אינו אלא זכר לעיקר העניין שבארץ ישראל.

אולם בשו"ת 'אבן יקרה' (מילואי אבן, סימן ט') כתב את היפך הדברים: חצות הלילה בכל מקום ומקום תלוי לפי האופן והזמן של אותו המקום, וייתכן שאפילו באותה העיר יהיו שני זמני חצות לילה שונים זה מזה. מסיבה זו אמר משה 'כחצות', ולא 'בחצות', כי זמני חצות הלילה משתנים ממקום למקום, כי לא מתו כל בכורי מצרים ברגע אחד, אלא בסמוך לחצות לילה של פרעה, קצת לפניו או קצת אחריו (ועי' פרשת דרכים דרוש כ"ג בשם מהורר שרחיה גוטא זצ"ל).

והנה, כתב החתם סופר בדרשותיו (ח"א תחילת דרשות לראש השנה), כל החילוק בין הימים הוא רק בעולם הגשמי, מה שאין כן בשמים ממעל ככל שהדרגה הרוחנית גבוהה

"כל האזרח בישראל ישבו בסוכות".

וצריך ביאור מה הפסוק בא ללמדנו ש"כל האזרח בישראל ישבו בסוכות", הרי פשוט הוא שאם נצטוו לישוב בסוכה הרי שכל ישראל ישבו בסוכות?

הזמנים בעולם אינם שווים, וכאשר שעת צהריים בישראל, שעת ערב במזרח הרחוק, ושעת בקר בארצות הברית.

ונחלקו הפוסקים בדברי הזוה"ק (פרשת לך לך צב:) שבזמן חצות לילה מתעורר עת רצון בשמי מרום, כי בזמן זה הקב"ה נכנס להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. ונחלקו הפוסקים על פי איזה זמן בעולם מתעוררים הרחמים, האסן כל מקום לפי זמנו או לפי זמן חצות בארץ ישראל.

ה'חתם סופר' (תורת משה, פרשת בא) מביא את דברי הגמרא בברכות (ג:) השואלת על הפסוק (בא י"א, ד) "ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים". ונשאלת השאלה, מדוע התורה אומרת "כחצות", שמשמעותו "סביב חצות": למה לא קבע הקב"ה את המכה בזמן מדויק, "בחצות", והגמרא מפרשת:

מאי 'כחצות'? אילימא, דאמר ליה קודשא בריך הוא 'כחצות' – מי איכא ספיקא קמי שמיא? אלא דאמר ליה 'בחצות', ואתא איהו ואמר 'כחצות'.

בוודאי שאין ספק לפני הקב"ה. אלא, אמר הקב"ה 'בחצות', ואילו משה רבנו שינה וקבע את זמן המכה 'כחצות'. בסוף הסוגיה, קובעת הגמרא שאף משה רבנו ידע לכוון את השעה, אבל שינה את לשון הציווי מסיבה אחרת: 'וכיון דמשה הוה ידע למה ליה למימר כחצות? משה קסבר שמא יטעו אצטגניני פרעה, ויאמרו "משה בדאי הוא" – דאמר מר: למד לשונך לומר איני יודע, שמא תתבדה ותאחז'.

והחתם סופר מקשה על הנחת הגמרא בתחילת הסוגיה, שמשנה רבנו לא היה יודע לכוון את הזמן המדויק של חצות הלילה, אף שדוד המלך ידע לכוונו, והיה קם בדיוק בחצות לילה לעסוק בתורה ולשבח בפני הקב"ה. הגמרא מסבירה שדוד המלך היה מכוון את הזמן של חצות לילה על-ידי כינור: "כינור היה תלוי למעלה ממיטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו".

אם דוד המלך היה יכול לכוון את השעה על-ידי כינור, למה משה רבנו לא היה אף הוא יכול לכוון את השעה על-ידי כינור? [למסקנת הגמרא מבואר שמשנה אכן ידע זמן זה.]

ה'חתם סופר' כותב ליישב שכאשר אמר ה' "בחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים", הכוונה הייתה לחצות של ארץ

יזונו, כך מתאחדים הימים להיות כאחד, ולכן יומו של הקב"ה הוא אלף שנה, וזהו שאמר רבי טרפון (זבחים צז). שכל הרגל נחשב ליום אחד, כי לרוב קדושת הרגל בבית המקדש היו כל הימים - יומא אריכתא. וכן הוא ביום טוב של ראש השנה מחמת קדושת היום שני הימים נחשבים כ"יומא אריכתא".

והצדיק כל ימיו מתאחדים ושנה שלימה נחשבת אצלו ליום אחד, וזהו פירוש הפסוק (חיי שרה כ"ד, א'): "ואברהם זקן בא בימים" ולא נאמר "בא בשנים". כי כל שנה נחשבה לו ליום אחד. וכן אצל שאול המלך נאמר (שמואל א' י"ג, א'): "בן שנה שאול במלכו".

עוד מצינו בספר "דברי אליהו" (פרשת חיי שרה) מביא, שפעם אחת בחול המועד סוכות בעת שמחת החג, שאל הגר"א ז"ע את הסובבים אותו, מנין לנו רמז בתורה שאברהם אבינו קיים מצות סוכה, ולא היה מי שהשיב לו על זה.

ענה על כך הגר"א עצמו כי דבר זה רמזו בפסוק: "ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל". שכן מלת בכל הוא ראשי תיבות של ג' פסוקים שכתובים במצות סוכה (אמור כ"ג, מ"ב): "ב'סוכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" עכ"ל.

הרי לנו כי הפסוק "ואברהם זקן בא בימים" מתפרש על חג סוכות. נמצא כי בסוכות מגודל הקדושה המתעוררת הרי שכל שבעת הימים נחשבים כיום אחד ואין בה חילוק זמנים. ולכן על אף שעם ישראל נכנסים לסוכה בזמנים שונים, כל אחד על פי זמני מקומו, אולם מתקיים הפסוק "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" - בזמן אחד, כי בשמים אין חילוק זמנים וכל שבעת ימי חג סוכות חשובים כיום אחד.

בזה נבוא ונבאר עוד, מובא בפסיקתא דרב כהנא (פיסקא כח, ביום השמיני עצרת): אמר רבי יהושע בן לוי: ראויה היתה עצרת של חג להיות רחוקה חמשים יום (כמו חג השבועות), מושלו משל למה הדבר דומה, למלך שהיו לו בנות נשואות במקום קרוב ובנות נשואות במקום רחוק, אילו שנשואות במקום קרוב אית ביומא דיזלון וייתון, ואלו שהן במקום רחוק לית ביומא דיזלון וייתון. אמר המלך אני ואתם נשמח יום אחד. כך בפסח על ידי שישראל יוצאין מן החורף לקיץ ואינה טרחות דרכים קשה, לפיכך היא רחוקה ממנו חמשים יום, דאית ביומא דיזלון וייתון. אבל בחג על ידי שישראל נכנסין מן הקיץ לחורף וטרחות דרכים קשה לפיכך אינה רחוקה ממנו חמשים, דלית ביומא דאזלון וייתון, אמר הקדוש ברוך הוא אני ואתם נשמח יום אחד".

נמצא כי חמישים יום של ספירת העומר הצטמצמו לשבעת ימי חג סוכות. ומובא בשם החתם סופר שבעבודת ה' של יום אחד בספירת העומר ניתן להשיג עבודת ה' של שנתיים ימים של ימי חול. ואם כן בשבעת ימי חג סוכות שכוללים יחמישים ימי ספירת העומר ניתן להשיג עבודה של מאה שנה.

והכל מחמת סגולת הימים, אשר לרוב קדושתם אינם כפופים תחת הזמן ששייך לעולם הגשמי.

וזהו הטעם להלכה שסוכה אשר חמתה מרובה מצילתה - פסולה. כי השמש בה תלויים זמני היום בזריחתה ושקיעתה, אולם בחג סוכות עם ישראל למעלה מן הזמן ואין להתבונן בשמש.

סגולת האתרוג:

א. הגאון בעל חוות דעת מליסא זי"ע אמר לשר בית הזוהר הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, כי ראה דבר חידוש בספר קדמון, ששרשי האילן האתרוג מונחים וגדלין בצורת אותיות של הוי"ה ברוך הוא.

בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"א סימן מ"ד) הביא טעם נפלא מה שכתב הגי"ר ישראל וועלץ זצ"ל, מדוע דוקא אילן אתרוג נסמך בסימן שם הוי"ה, על פי מה שהביא בקרבן העדה על הירושלמי (סוכה פ"ג ה"ה) בשם אביו ז"ל, הטעם שאתרוג נקרא "הדר", משום שקיים מצות השם יתברך, שאמר תוצא הארץ עץ פרי' - שיהיה טעם עזו ופריו שוה (רש"י בראשית א', י"א), מה שלא עשו כן שאר האילנות.

ועל פי דברים האלה יש לומר, שלכן קיבל אילן האתרוג שכר זה שיהיו שורשיו מונחים וגדלים בצורת אותיות שם הוי"ה ברוך הוא, לאות שקיים את מצות ה' להיות עושה פרי למינו, כי זה הדרו. עכ"ל.

ב. הסבא קדישא משפולי זי"ע אמר: כאשר אני תופס את האתרוג בחג הסוכות, אני רואה את כל האתרוג את כל כדור הארץ, וכל מה שנגזר על כל מדינה ומדינה. כי האתרוג הוא בתמונת כדור הארץ, וכל בליטה ובליטה של האתרוג מורה על מקום מיוחד של כדור הארץ, והפיטם מורה על ציר הצפוני, והעוקץ מורה על ציר הדרומי.

ולפיכך המצוה לאחוז את האתרוג עם הפיטם למעלה, יען כי כך הוא מצב כדור הארץ, ובשביל זה מציירים תמיד חכמי הגאוגרפיה את מפת הארץ באופן שצד הצפוני הוא למעלה, וכל החשיבות של האתרוג הוא למעלה מחוטמו, בשביל ששם הוא מקום ארץ ישראל עם העיר הקודש ירושלים. לכן כל מי שיש לו עיניים רואות יכול לראות היטב על האתרוג בשבעת ימי החג כל מה שנצרך לו לראות בכל המדינות על כל השנה, ואינו צריך להשתמש במפת הארץ.

ג. כתב בספה"ק שם משמואל (סוכות, תרע"ח) וז"ל: ושמענו על הקדושים בדור שלפנינו שלא רצו לקנות אתרוג עד אחר יוהכ"פ באמרם שלפי מסת התפילה כן מזדמן להם אתרוג נקי ובדמעותיהם מדיחין את הכתמים מן האתרוג שלהם, ויש שהי' כחם יפה ולקחו אתרוג צרור כמו שבא ממרחקים ולא ראו אותו ולא פתחו אותו כלל עד יום א' סוכות שפתחו אותו למצוה והי' נמצא תמיד הדר ומהודר. והוא מתאים לדברינו שבזכות הצלותין והבעותין, וכו'.

ד. כתב בספר יערות דבש (חלק שני, דרוש י"ד): כי כתבו הטבעים כי המובחר שבתפוחים שהוא אתרוג, הוא להמשיך חן ולהרבות תאוה, ולכך עץ הדעת אתרוג היה. ע"כ.

ה. הסתכלות על האתרוג רפואה לכאב עיניים (ספר המידות ערך ראה אות י').

ו. לקול הברה באזניים יטיף לתוך האוזן מן השמן הנעשה מקליפת אתרוג (זכרון יעקב יוסף מערכת א', אוזן).

ז. מי שנתאלם וניטל ממנו כח הדיבור רחמנא ליצלן, סגולה להשים בפיו קליפות אתרוג ותראה פלאות (סגולות ישראל מערכת ד' אות ה').

קו השיעורים - "להתענג בתענוגים"

077-261-80-21

רדיו קול תבונה

083012400

שמעו ותחי נפשכם